

KINDERARMOEFONDS

Een betere ondersteuning van alleenstaande ouders in armoede: Drie impactvolle modellen

Colofon

Colofon	<p>Een betere ondersteuning van alleenstaande ouders. Drie impactvolle modellen.</p> <p>Een uitgave van het Kinderarmoedefonds, beheerd door de Koning Boudewijnstichting Brederodestraat 21 1000 Brussel</p>
Auteur(s)	Isa Van Dorsselaer, Schrijver/onderzoeker voor sociale en maatschappelijke organisaties.
Coördinatie voor de Koning Boudewijnstichting	Directeur: Caroline GEORGE Senior Projectcoördinator, Saïda SAKALI Project & Knowledge Manager: Isabelle FOL
Samenstelling Bestuurscomité Kinderarmoedefonds	<p>Voorzitter Noël Slangen, Algemeen directeur POM Limburg</p> <p>Leden</p> <ul style="list-style-type: none">• Cindy Van Geldorp, Ervaringsdeskundige armoede, Netwerk tegen Armoede• Hanan Ben Abdeslam, Vroedvrouw, Expertisecentrum Kraamzorg Volle maan• Heidi Degerickx, Algemeen Coördinator, Netwerk tegen Armoede• Kristel Verbeke, Programmamaakster 'Zorgen voor mama'• Jeroen Windey, Administrateur-generaal, Agentschap Binnenlands Bestuur Vlaanderen• Magda De Meyer, Ere-volksvertegenwoordiger, Voorzitter, Nederlandstalige Vrouwenraad• Naïma Charkoui, Diensthoofd Beleidsdienst 11.11.11• Peter Cousaert, Directeur afdeling OCMW's, VVSG
Grafisch concept en vormgeving	Josworld
	Deze uitgave kan (gratis) online gedownload worden van onze website www.kbs-frb.be
Wettelijk depot	D/2893/2025/08
Referentienummer	3998
	Mei / 2025

Voorwoord

In Vlaanderen wordt 1 op 8 kinderen geboren in een kansarm gezin, wat betekent dat deze kinderen al van in de wieg minder kansen krijgen. Dit is niet alleen een persoonlijk drama, maar ook een probleem voor de samenleving. Het Kinderarmoedefonds heeft als doelstelling om uitsluiting uit te sluiten en ontwikkeling te omarmen. Wij ondersteunen innovatieve, langlopende projecten die uitsluiting van kansarme kinderen en hun gezinnen tegengaan. De focus ligt op gezinnen met jonge kinderen (0 – 3 jaar), zodat kinderen al vanaf hun eerste levensjaren betere kansen krijgen en ouders ondersteund worden.

Onze aanpak omvat het belang van de eerste 1000 dagen van een kind duidelijk maken, samen met gemeenten en organisaties langlopende proefprojecten opzetten en hun impact meten, en deze lessen delen op verschillende niveaus om door te stromen naar het beleid. Enkele voorbeelden zijn perinatale begeleiding, opleiding in de crèche en betaalbare huisvesting.

In deze publicatie focussen we op modellen die werden geïnitieerd vanuit de lokale samenwerkingsverbanden voor het versterken van begeleiden van alleenstaande ouders. Het Kinderarmoedefonds heeft deze initiatieven

onderzocht en ondersteund gedurende meerdere jaren. De meerwaarde van deze modellen is nu onderbouwd met kwantitatieve en kwalitatieve data. Er volgt hierop nog een maatschappelijke Kosten-Batenanalyse later op het jaar maar we kunnen nu al vaststellen dat het werkt.

Onze belangrijkste prioriteiten anno 2025 zijn en blijven betaalbare huisvesting, maximale toegankelijkheid van kinderopvang, centrale inning en uitbetaling van alimentatie, en het uitbreiden van het groeipakket voor kwetsbare kinderen.

Het Kinderarmoedefonds gelooft hiervoor sterk in partnerschap, zeker met lokale besturen en actoren die samen hun betrokkenheid en inzet kunnen versterken. Samen kunnen we een verschil maken in het leven van kinderen die in armoede opgroeien. Het is een warme oproep aan ieder van ons om een actieve rol op te nemen, om te durven het verschil te maken. Ik wens u alvast veel inspiratie met deze publicatie.

Noël Slangen
Voorzitter Kinderarmoedefonds

Intro

Ouder worden is een scharniermoment in een mensenleven. Het brengt ingrijpende veranderingen met zich mee, het is zoeken naar een nieuw evenwicht. Ouders die er om welke reden dan ook alleen voor staan, zijn extra kwetsbaar. In ons land groeit bijna 15 procent van de kinderen op in een eenoudergezin, en de kans dat deze gezinnen in armoede leven of belanden is groter dan gemiddeld.

Leven met een zeer beperkt (vervangings)inkomen en de stress die dat veroorzaakt tast het vermogen aan van alleenstaande ouders om adequaat in te spelen op de behoeften van hun baby. Nochtans zijn de eerste duizend dagen erg belangrijk voor de (emotionele) ontwikkeling van een kind. Hoe meer positieve prikkels het dan krijgt en hoe veiliger het zich voelt, hoe groter de kansen.

Het Kinderarmoedefonds wil inspelen op de behoeften van eenoudergezinnen in armoede, zodat hun kinderen gelijk aan de start komen. Via een projectoproep selecteerde het projecten van organisaties die alleenstaande ouders met jonge kinderen een intensieve begeleiding en ondersteuning bieden. Centraal stonden het creëren van een stabiele leefomgeving met positieve ontwikkelingsprikkels, duurzame huisvesting, toegankelijke hulpverlening, en het versterken van het netwerk rond deze ouders.

Drie van deze innovatieve projecten creëerden een impactvol model: OPkomst+ van het Sociaal Huis in Mechelen, Single Parents Unite(d) van Inloopteam Nieuw Gent, en (T)huis Gezocht, een samenwerking van het toenmalige Sociaal Verhuurkantoor Zuid-Oost-Vlaanderen en de armoedevereniging Mensen voor Mensen.

Geen enkel model kan via knip- en plakwerk zomaar in een andere gemeente ingevoerd worden. Het is zoeken naar wat werkt in een specifieke context. Maar het voorbeeld van deze projecten kan andere organisaties en lokale besturen kan inspireren. We stellen ze op de volgende pagina's aan u voor.

De moeders die tijdens de projecten begeleid werden, geven aan dat deze projecten wel degelijk een verschil gemaakt hebben in hun leven, voor hun kinderen, voor hun toekomst. Het Kinderarmoedefonds wil kinderarmoede bestrijden door in te zetten op duurzame maatregelen waarvan de effectiviteit bewezen is. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan een maatschappelijke kosten-batenanalyse. Voor elk van de projecten laten we berekenen hoeveel ze kosten, en hoeveel maatschappelijke winst ze opbrengen, op de korte en de lange termijn.

Effectieve modellen voor lokale besturen

Het Kinderarmoedefonds steunt innovatieve pilootprojecten die worden opgevolgd door onderzoeksinstituten, om te komen tot effectieve projectmodellen die lokale besturen en andere overheden kunnen inzetten om kinderarmoede te bestrijden. Het heeft daarvoor een partner in de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten.

2018:

Publicatie *'Kinderarmoede begint vroeg. Dit kan uw bestuur eraan doen'*, een beschrijving van vijf effectieve modellen die steun kregen van het Kinderarmoedefonds.

Model 1

Intensieve gezinsbegeleiding vanaf de zwangerschap

2021:

'Kinderarmoede bestrijden doe je zo', een uitgebreide kosten-batenanalyse voor drie effectieve projectmodellen rond begeleiding en kwaliteitsvolle kinderopvang.

Model 2

Flexibel onthaal en informeel netwerk voor alleenstaande ouders

2021

Projectoproep en selectie van vernieuwende projecten rond alleenstaande ouders in armoede.

Model 3

Sociale huur van een privé-woning met dubbele begeleiding

Model 1

Intensieve gezinsbegeleiding vanaf de zwangerschap

In het kort

Hoe vroeger jonge kwetsbare moeders (in spe) in een netwerk betrokken worden dat hen intensief op maat begeleidt, hoe groter de kans dat hun kind een goede start neemt.

In de eerste **duizend dagen** van het leven van een kind evolueren de hersenen razendsnel. Hoe meer positieve prikkels het dan krijgt en hoe veiliger het zich voelt bij de ouder(s), hoe groter de ontwikkelingskansen. Leven met een zeer beperkt (vervangings)inkomen en de **stress** die dat veroorzaakt, een verleden in de jeugdhulp, gebrekkige opvoedingsvaardigheden, een zeer klein netwerk, het feit dat ze zelf nog maar net op de drempel van een volwassen leven staan: dit alles tast het vermogen aan van zeer jonge alleenstaande moeders om adequaat in te spelen op de behoeften van hun kind.

Goede prenatale zorg voor deze jonge vrouwen in armoede is niet wachten tot de geboorte en dan alle hens aan dek roepen. Het is de zwangerschapsmaanden gebruiken om de situatie te stabiliseren vooraleer de baby komt. **Model 1**,

met de langdurige en intensieve begeleiding van jonge moeders door één gezinsbegeleider, helpt het kind een optimale start te geven. De gezinsbegeleider ondersteunt de jonge moeder zo vroeg mogelijk, vanaf de zwangerschap, op domeinen die stress geven zoals inkomen en huisvesting. Ze blijven daardoor binnen hun '*window of stress tolerance*', met andere woorden, hun draagkracht wordt niet overstegen. Dit komt de hechting tussen moeder en baby ten goede.

De gezinsbegeleider staat de hele duur van de ondersteuning naast hen. Eén aanspreekpunt en klankbord, dat alle rollen vervult die het gezin nodig heeft, met achter zich een netwerk van externe partners naar wie ze kan doorverwijzen voor specifiekere hulp. Steeds op maat van het gezin, steeds met de behoeften van het kind centraal. De begeleider creëert structuur en stabiliteit in de basisbehoeften, versterkt de draagkracht van de moeder als opvoeder, en helpt haar meer deel te nemen aan de samenleving via opleiding, werk, een netwerk in de buurt. Een voorbeeld van dit model is **OPkomst+ in Mechelen**.

Welke resultaten kan Opkomst+ voorleggen?

Looptijd van het traject:	2021-2023
Aantal jonge moeders begeleid:	16
Profiel van de moeders	
Gemiddelde leeftijd:	22 jaar
Opleidingsniveau:	56% geen diploma secundair onderwijs
Inkomen:	31% had bij start begeleiding geen enkel inkomen

Voor de evaluatie werkte OPkomst+ samen met CEBUD, het Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD) van Thomas More, op basis van een eigen set indicatoren voor een selectie van cases, en van interviews met cliënten en maatschappelijk werkers.

De meeste gezinnen gingen er **op vooruit** op het vlak van inkomen, inzicht en zelfredzaamheid in hun financiën en administratie, hun leefomgeving en stress. De grootste winst werd geboekt voor **huisvesting**, aanpak van **schulden**, slaap- en **leefomgeving** en regelen van babyspullen.

Voor de andere indicatoren was de vooruitgang minder uitgesproken. Volgens de onderzoekers is dat omdat deze gezinnen kampen met complexe problemen die een langetermijnaanpak vergen, waarbij de vooruitgang geleidelijk is.

Een beperkt aantal moeders zag een achteruitgang, vooral in schuldenbeheer. Ze moesten bijvoorbeeld eerst investeren in een nieuwe huurwoning of de baby-uitzet; schulden afbetalen was dan tijdelijk minder prioritair.

In de praktijk: OPkomst +

Het Sociaal Huis van de Stad Mechelen had met OPkomst al een begeleidingsaanbod voor alle (aanstaande) ouders die steun nodig hebben tijdens de zwangerschap of na de geboorte. OPkomst bleek één specifieke doelgroep – (zeer) jonge alleenstaande moeders – moeilijk te bereiken, hoewel die vaker af te rekenen hebben met een opeenstapeling van problemen die de kansen van hun kind hypothekeren.

In het kader van de oproep creëerde het Sociaal Huis OPkomst+: een langdurige en intensieve begeleiding van deze jonge moeders door één gezinsbegeleider. Die maatschappelijk werker heeft achter zich een hele *back office* van stadsdiensten en een netwerk van externe partners naar wie ze kan doorverwijzen voor specifiekere hulp.

De begeleidster volgt een beperkt aantal moeders tussen 17 en 26 jaar die alleenstaand zijn of een instabiele partnerrelatie hebben, en dit al van voor de geboorte tot de eerste dag in de kleuterschool. Ze wapent de (aanstaande) moeders door stabiliteit in de basisbehoeften te organiseren: gezonde en stabiele huisvesting, een (vervangings)inkomen, sociale grondrechten, hulp bij schulden, de toegang tot gezondheidszorg, samen een baan of opleiding vinden, ondersteuning bij de papierwinkel, een duurzaam informeel netwerk installeren rondom het gezin, zodat de moeders ook steun vinden na de begeleiding.

Ze versterkt de jonge vrouwen in hun rol als ouder, door hun kennis over ouderschap te verbreden, samen met hen aan hun opvoedingsvaardigheden te werken, de moeders beter te leren omgaan met stress-situaties. Ze is voortdurend bereikbaar als klankbord en zoekt samen met hen naar oplossingen. Ze maakt hen veerkrachtiger, door hun zelfvertrouwen te versterken, te werken aan hun relationele vaardigheden, hun vertrouwen in de hulpverlening te herstellen, en die andere diensten er ook aan te herinneren hoe lastig het is om in deze samenleving een alleenstaande moeder te zijn.

Wat zeggen de moeders zelf?

“Zij heeft voor mij ook gewoon alle papieren en documenten in orde gebracht. Of als ik vragen had over bepaalde papieren die ik kreeg, dan zei ze ook van ‘stuur de papieren maar door en ik zal wel zien wat ik voor je kan doen’. En zo hielp ze mij dan op praktische vlakken, vooral met de rekeningen of brieven die ik niet zo goed begreep. Ik vroeg dan vaak om het mij in makkelijkere taal uit te leggen.”

“Het voelde precies aan alsof ze een vriendin was eigenlijk, dus dat was wel goed. Omdat je dan zo over alles met haar kunt praten, als er iets is dat je het altijd kan zeggen. En ze probeert me toch meestal te zeggen wat zij denkt om me toch een beetje te helpen.”

“Zeker met het eerste kindje vond ik het heel moeilijk om mijn moederrol op te pakken nadat ik was bevallen. Dus zeker over die bezorgdheden hebben we het vaak gehad. En dan zei ze wel altijd van ‘dat is normaal’. Je voelt je dan zo vaak heel alleen, maar dan kwam ze zo van ‘er zijn nog moeders die hetzelfde meemaken’, enz.”

“Eerst woonden we in het centrum van Mechelen. Daar zat het vol met muizen en vocht. Als ik de verwarming aandeed, lag heel de vloer vol met water. Dus ja, toen heeft E. geholpen iets nieuw te vinden. Ze heeft gezegd: ‘misschien kan ik je ermee helpen dat je zo snel mogelijk een woning krijgt, want het is niet gezond voor mijn zoontje’. [...] En toen ben ik hier beland. Dat was echt een grote stap vooruit.”

Wat maakt dit project vernieuwend?

Het opvallendste element in de aanpak van OPkomst+ is de positie van de gezinsbegeleider als vertrouwens- en brugfiguur voor de moeders. De begeleidster loodst hen doorheen procedures en diensten, slaat de brug naar het formele en informele netwerk, en is hun steun en toeverlaat. Zij krijgt de tijd en de ruimte om op een betekenisvolle manier een verschil te maken voor deze jonge moeders.

Ze kan naar alle aspecten van de levens van deze jonge vrouwen kijken, en aan alle draadjes beginnen te trekken om structuur en stabiliteit te helpen brengen in de chaos. Ze krijgt daarbij de vrijheid en het budget om beslissingen te nemen zonder voortdurende externe supervisie, waardoor ze snel kan reageren op hulpvragen en meer ruimte heeft om te innoveren in haar aanpak.

Op elk moment kan ze teruggrijpen en doorverwijzen naar het Sociaal Huis, en de sterke samenwerkingen die zijn opgezet met deskundige partners. Ook op andere vlakken helpt het om een bestuur te hebben dat de juiste context en randvoorwaarden creëert en dat durft te vernieuwen, bijvoorbeeld met het steungeldkader of het lokaal toewijzingsreglement voor sociale woningen, dat voorrang geeft aan gezinnen met een verhoogd risico op kinderarmoede.

In gesprek met Mieke Matthijs, Sociaal Huis Mechelen

Wat is voor u de belangrijkste succesfactor voor deze begeleiding?

“De vroege detectie: snel schakelen aan het begin van de zwangerschap zodat je de mama goed kan ondersteunen, maar evengoed heel snel kan ingrijpen wanneer het niet zo vlot gaat. Zorg ervoor dat je voldoende partners rond je hebt, zeker partners die al vertrouwd zijn met de doelgroep. En waak erover dat je met die partners duidelijke afspraken maakt over de verwachtingen en de taken, dat je duidelijk maakt wat je insteek is, waarom je dat zo wil aanpakken. Als je niet goed op elkaar afgestemd bent, bestaat het risico dat diensten elkaar gaan zien als concurrenten in plaats van als partners.”

Opmerkelijk is de institutionele inbedding in de stadsdiensten. Een voorwaarde?

“Het is wel een goed kader, omdat we binnen die sociale dienst van een backoffice kunnen gebruikmaken, waardoor we snel kunnen schakelen. Dit betekent niet dat je een gelijkaardige werking niet kan

opzetten zonder dat die ingebed is in de gemeente. Je kan met het lokale bestuur ook een partnerschap aangaan. Maar in een effectieve perinatale begeleiding zijn ze wel een onmisbare partner.”

Hoe staat het vandaag met OPkomst+?

“We blijven prioriteit geven aan deze doelgroep, maar er is niet langer één iemand zoals bij OPkomst+, het project is geïntegreerd in de werking van de intensieve gezinsbegeleiding. Dit betekent dat nieuwe aanmeldingen niet moeten wachten omdat die ene persoon van OPkomst+ op dat moment geen ruimte heeft. We houden veel dossierbesprekingen met het team dus iedereen is vertrouwd met de dossiers en we hebben goede partnerschappen met organisaties die met deze doelgroep werken. We hebben gemerkt dat je niet perse altijd zeer veel tijd nodig hebt voor deze meisjes. Bij de aanmelding voelen we al of een moeder snel alleen voortkan, dan wel of een meer langdurige en intensieve begeleiding nodig is. Je moet altijd met open blik blijven kijken naar wie je voor je hebt.”

Zelf aan de slag? Enkele tips

Zorg voor een **structurele inbedding** in de stads- of gemeentelijke diensten zodat snel schakelen mogelijk is, en een **breed netwerk** van externe partners.

Geef de gezinsbegeleider **de tijd, de autonomie en de flexibiliteit** om de gezinnen te begeleiden zoals zij dat met de moeder bepaalt, zodat ze snel oplossingen kan aanreiken.

Overweeg als lokaal bestuur een kader voor **steungeld**, zodat de begeleidster kosten kan maken voor kleine behoeften zonder telkens te moeten wachten op goedkeuring.

Kies zorgvuldig het **profiel voor de gezinsbegeleider**: iemand met een open kansensblik, veel geduld, die kan improviseren en *out of the box* denken.

De **positieve insteek**, met de focus op de voorbereiding van de komst van de baby, trekt jonge moeders in spe sneller mee. Begeleider en moeder worden bondgenoten.

Meer weten?

Sociaal Huis Mechelen:

<https://kinderstad.mechelen.be/opkomst>

Lees meer in het evaluatierapport over Opkomst en Opkomst+:

<https://thomasmore.be/nl/opkomst>

Neem contact op met Mieke Matthijs, teamverantwoordelijke Sociale Dienst,

Sociaal Huis Mechelen:

mieke.matthijs@mechelen.be

Model

Flexibel onthaal en informeel netwerk voor alleenstaande moeders

In het kort

Werkende alleenstaande ouders vinden moeilijker de weg naar hulp. Een flexibel en warm onthaal op momenten die voor hen uitkomen, geeft ademruimte en houvast.

Alleenstaande werkende ouders moeten veel ballen tegelijk in de lucht houden. Als ze dit ook nog eens moeten doen met een (zeer) beperkt inkomen, dreigt het riet te knakken, toch zonder hulp. Maar het reguliere aanbod is voor hen niet altijd toegankelijk, omdat ze tijdens de kantooruren aan de slag zijn of van hot naar her hollen. Vele alleenstaande ouders leven bovendien geïsoleerd. Een informeel netwerk opbouwen of onderhouden vraagt tijd die ze niet hebben.

In **model 2** maken organisaties die laagdrempelige hulp bieden aan kwetsbare gezinnen hun reguliere aanbod minstens één keer per week toegankelijk buiten de kantooruren. Ouders kunnen dan op momenten die hen beter uitkomen bij de organisatie terecht voor informatie of individuele begeleiding.

Deze professionele hulpverleners zijn een brug naar de buurt, maar minstens even belangrijk zijn stabiele, informele netwerken. Een tweede spoor bestaat daarom uit het creëren van ontmoetingsmomenten voor deze ouders. De kinderen kunnen ondertussen terecht op een aparte activiteit, zodat de moeders geen opvang moeten regelen en even op adem kunnen komen. Ze bouwen zo voor zichzelf een duurzaam netwerk in hun eigen buurt uit, en kunnen elkaar ook buiten de activiteiten ondersteunen, adviseren en helpen. Een voorbeeld van dit model is het project **Single Parents Unite(d)** van Inloopteam Gent.

Welke resultaten kan Single Parents United voorleggen?

Looptijd van het traject:	2021-2023
Aantal jonge moeders begeleid:	eerste werkjaar – groep van 10 moeders tweede werkjaar – groep van 10 moeders
Antal kinderen:	eerste groep – 24 kinderen
Profiel:	alleenstaande moeders met op 1 moeder na – een migratieachtergrond

Lieselot Van Buynder onderzocht voor haar masterproef voor **Psychologische en Pedagogische Wetenschappen (UGent)** de impact van deze aanpak aan de hand van observaties tijdens de activiteiten en interviews met acht moeders van de tweede groep.

Belangrijkste vaststellingen:

- **Tevredenheidsscore:** de meeste moeders gaven het project een hoge score.
- **Zelfvertrouwen:** de grootste impact zagen de moeders op hun persoonlijke ontwikkeling. Vanuit de activiteiten werden bruggen gelegd naar nieuwe mensen, nieuwe organisaties, nieuwe plekken.
- **Rol als ouder:** de moeders zeiden zich sterker te voelen in hun ouderrol. Ze hadden veel bijgeleerd van de workshops of van elkaar dat ze konden toepassen in hun huishouden of de opvoeding. Zelf ook advies kunnen geven aan anderen, versterkte hun zelfbeeld.
- **Informeel netwerk:** de helft van de mama's gaf aan dat ze hun sociaal netwerk hadden uitgebreid. Een aantal gezinnen blijft elkaar opzoeken, de zorg voor kinderen delen. Sommige moeders omschreven de andere moeders als een "tweede familie".
- **Werk/opleiding:** Verschillende moeders werden individueel versterkt door toeleiding naar fietslessen, ambulante woonbegeleiding, opleiding of werk. De groep moeders blijft ook vandaag nog samenkomen. Het onthaalmoment na de werkuren is permanent ingevoerd.

In de praktijk: Single Parents Unite(d)

Inloopteam Nieuw Gent ondersteunt maatschappelijk kwetsbare gezinnen bij de opvoeding van hun jonge kinderen. Tussen negen en vijf hebben ze een mooi aanbod. Omdat alleenstaande werkende of studerende ouders dan niet kunnen langskomen, creëerden ze een flexibel en warm onthaal buiten de kantooruren.

De moeders kunnen er dan terecht voor een kop koffie en een luisterend oor, hulp met hun papierwerk of informatie. Het team zoekt mee naar een plek in de crèche of de vakantieopvang, naar ondersteuning voor de kinderen, of biedt eerste hulp bij huisvestingsproblemen of de zoektocht naar een andere baan.

Dat is spoor 1 van Single Parents Unite(d). Met dit project wilde Inloopteam Nieuw-Gent alleenstaande werkende moeders met jonge kinderen ondersteunen, een netwerk creëren voor hen, en hen individueel versterken, zodat ze de zware combinatie van alleen opvoeden én werken of opleiding volgen (makkelijker) aankunnen.

De tweede schakel was een tweewekelijks ontmoetingsmoment op woensdagnamiddag, wanneer de meesten niet werken. Een animator ontfermde zich over de kinderen, en de moeders hadden een zeldzaam moment voor zichzelf en konden samen praten. Er was een aanbod van informatieve workshops over thema's als tand- of slaaphygiëne voor hun kind, waar ze ervaringen en tips konden uitwisselen.

Een maandelijkse ontspannende moeder-kind-activiteit in groep en een driedaagse uitstap – naar de Ardennen, en naar zee – versterkten de band onder de moeders nog. Via een Whatsapp-groep hielden ze contact. Via deze weg vonden de moeders een sociaal netwerk, zodat ze elkaar ook buiten de activiteiten om sociaal, emotioneel en praktisch kunnen ondersteunen, adviseren en helpen.

Wat zeggen de moeders zelf?

“Ik droeg ervoor een zwaar gewicht op mijn schouders en wanneer ik hier kwam, zag ik de andere mama’s die ook werkten en studeerden, die ook donkere kringen hadden onder hun ogen. Daardoor kan ik zeggen: oké het is allemaal normaal (...). Ik heb alles opgenomen van de andere mama’s, inclusief hun kennis en hun overleving.”

“Het feit dat mama’s die elkaar totaal niet kennen, toch nog zo een ‘united front’ kunnen hebben (...) dan zie je wel zo sommige mama’s die ook de opvang doen voor jouw kind en dat vind ik wel super leuk, van allé, het is niet dat iedereen hier alleen is voor zijn of haar eigen kind, nee ik ben hier voor alle kinderen die hier zijn.”

“Soms zeg ik tegen die mama dat ze wat nood heeft aan rust en dat ze even weg moet en dat ik dan voor de kinderen zal zorgen. Soms doet ze dat ook voor mij, ja dat is echt steun.”

“Dit project is zoals een deur die opengaat voor de mama’s. De opportuniteit (...) om elkaar beter te leren kennen. Een opening van de geest. Ook om iets te organiseren buiten de muren van het inloopteam, door bijvoorbeeld ergens naartoe te gaan waar we daarvoor nog niet geweest zijn, omdat we toen angstig waren.”

“Dat is echt absurd en dat zijn echt vaak ook de kleine dingen: je krijgt een pannenkoek, je moet efjes dat niet doen, er is eten, er is georganiseerd, er is transport, er is iemand die luistert, er is iemand waar je iets aan kan vragen.”

Wat maakt dit project vernieuwend?

Single Parents Unite(d) boort de kracht van de groep aan. De aanwezigheid van andere moeders die weten van elkaar wat het betekent om een alleenstaande werkende ouder te zijn, verlaagt de drempels om kwetsbaar te zijn. Ze leren uit elkaars ervaringen, luisteren naar elkaars advies en voelen zich herkend en erkend.

Dat ze terechtkomen in een organisatie die oog heeft voor de belasting die alleenstaande ouders ervaren in een leven waarin ze altijd alles alleen moeten uitzoeken en oplossen, draagt daar toe bij. Het onthaal na de werkuren, de bereidheid om rekening houden met de realiteit van hun leven en om zich als organisatie daaraan aan te passen in plaats van omgekeerd, bijvoorbeeld door maaltijden te voorzien aan het eind van de maandelijkse ontmoetingsdagen, zodat ze eens een keertje 's avonds na een lange dag niet moeten koken, het verlaagt de drempel naar deze dienstverlening.

De aanwezigheid van kinderen tijdens de activiteiten biedt de moeders niet alleen een broodnodige praktische oplossing voor de opvang, ze was voor verschillende moeders ook de reden om in het project te stappen en te blijven, ook op mindere dagen. Kinderen waren bovendien een bindmiddel, een onuitputtelijk gespreksonderwerp dat de toenadering tussen de moeders vergemakkelijkte en het ontstaan van 'mini-units' buiten de activiteiten stimuleerde.

In gesprek met Mathilde Dispersyn, Stafmedewerker KAA Foundation

Hoe zijn jullie tot die partnerschap gekomen?

“Inloopteam Nieuw Gent zocht een partner voor de activiteiten met de kinderen op woensdagnamiddag. En de KAA Foundation organiseert op dat moment op het Rerum Novarumplein op een boogscheut van Inloopteam Nieuw Gent met de Buffalo League al bijna tien jaar omnisport voor kleuters en sport voor lagere-schoolkinderen, waarvoor we ook samenwerken met andere partners in de wijk zoals Circusplaneet. We vullen elkaar mooi aan: de mama’s kunnen terecht bij het Inloopteam voor een activiteit of opvoedingsondersteuning, de kinderen kunnen zich bij ons uitleven. Zonder een plek waar de kinderen terecht kunnen, zouden de mama’s misschien ook niet komen.”

Welke voorwaarden moeten andere organisaties die een gelijkaardige samenwerking als partner willen aangaan, in acht nemen?

“Je activiteiten zo dicht mogelijk bij de partnerorganisatie inrichten, in dezelfde buurt, zodat de ouders zich niet nog eens moeten verplaatsen naar die locatie. Want verplaatsingen zijn een grote drempel. Ze moeten al veel over en weer hollen, naar school, naar het werk, naar de winkel. Ook op andere vlakken houd je het zo laagdrempelig mogelijk: gratis als dat kan, of via de UitPas. En zorg voor een vertrouwd gezicht. Ik doe dit al zeven jaar, de ouders kennen me. Dat helpt, als ze elke week dezelfde persoon zien.”

Inloopteam Gent had aanvankelijk een eigen medewerker om de kinderen te animeren. Was het evident om het vertrouwen dat de mama’s in haar hadden over te dragen op jullie?

“Zeker bij de kleuters kunnen de ouders de eerste paar keren meekomen, kijken hoe we het aanpakken, hoe hun kind zich veilig voelt, even mee de schoenen aan en uit doen of fruit snijden. Dat hebben we wel moeten doen, maar geleidelijk bouwen we dat af. Dan wandelen ze nog even mee tot aan de activiteit, en uiteindelijk kunnen we de kinderen gewoon ophalen bij Inloopteam. Het is net gezond dat de moeders eens een momentje voor zichzelf hebben. Maar je moet investeren in dat vertrouwen winnen.”

Zelf aan de slag? Enkele tips

Kies een **organisatie die ervaring heeft met deze doelgroep**, met hun vragen, noden en sterkten. Als deze ouders zich veilig voelen, staan ze sneller open voor het aanbod.

Trap niet in de val van alles voor hen in te vullen en te organiseren. De moeders zijn overbelast, maar het doel is dat ze de eigen talenten aanspreken en zelf gaan trekken.

Koppel de activiteit aan iets nuttigs. De tijd van deze mama's is kostbaar. Zorg bijvoorbeeld voor een wasmachine ter plaatse zodat ze ondertussen de was kunnen doen, bied een pizza aan na de activiteit zodat ze niet meer thuis moeten koken.

Zoek structurele partners. De combinatie van de activiteiten voor de kinderen en de sessies voor de moeders maar ook de logistieke ondersteuning voor, tijdens en na en de voorbereiding van de activiteiten op maat van de groep, heeft een grote impact op de personeelsinzet.

Meer weten?

Inloopteam Nieuw Gent (iMens):

<https://www.i-mens.be/ons-aanbod/opvoedingsondersteuning/inloopteam-nieuw-gent>

Lees meer in de masterthesis van Liselot Van Bunder:

https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/003/213/746/RUG01-003213746_2024_0001_AC.pdf

Neem contact op met Elke Vervoort, verantwoordelijke Inloopteam Nieuw Gent:

elke.vervoort@i-mens.be.

Model

Sociale huur van privéwoning met dubbele begeleiding

In het kort

Voor veel eenoudergezinnen in armoede is het vechten aan de onderkant van de woonmarkt. Sociale verhuur, in combinatie met begeleiding van deze gezinnen, kan een duurzaam antwoord bieden.

Voor kwetsbare eenoudergezinnen is de zoektocht naar een degelijke en betaalbare woning een lijdensweg. Wat ze kunnen betalen op de private huurmarkt is de naam woning vaak niet waardig. Eigenaars staan niet te springen om te verhuren aan een solo-ouder met één (vervangings)inkomen. De wachtlijsten voor sociale woningen zijn lang.

Eén mogelijkheid om voor kwetsbare gezinnen een duurzame woon- en levenskwaliteit te garanderen, is sociale verhuur van particuliere woningen. Woningen kunnen relatief snel ingehuurd worden door een woonmaatschappij en gebruiksklaar gemaakt worden, zodat flexibeler kan worden ingespeeld op de woon nood van gezinnen in armoede.

Als deze gezinnen dan ook nog eens begeleid worden door een woonbegeleider van de woonmaatschappij in partnerschap met een begeleider van een organisatie die deze doelgroep door en door kent, op alle levensdomeinen waar dat nodig is, kunnen ze er samen voor zorgen dat deze gezinnen een duurzaam dak boven het hoofd hebben.

Zo een samenwerking was (T)huis Gezocht, tussen het toenmalige Sociaal Verhuurkantoor Zuid-Oost Vlaanderen (nu samengevoegd met drie sociale huisvestingsmaatschappijen tot Woonmaatschappij Dender-Zuid) en de vereniging waar armen het woord nemen 'Mensen voor Mensen' in Aalst.

Welke resultaten kan (T)huis Gezochtvoorleggen?

Looptijd van het traject:	2021-2023
Aantal solo-ouders als huurders	31 (18 nieuwe inhuringen)
Aantal nieuwe panden voor verhuur:	36 (18 nog in renovatie/opbouw in 2024)
Aantal gezinnen intensieve woonbegeleiding:	22
Aantal gezinnen die begeleiding weigerden:	9

Alle gezinnen wonen vandaag nog in de huurwoning.

Het project organiseerde zelf een impactmeting. Impact betekende voor de projectpartners:

- **een thuis en een warm thuisgevoel** voor het hele gezin en bruggen naar praktische ondersteuning (klusjesdienst, ruilwinkel) om dat thuisgevoel te verhogen;
- **een warm netwerk**, formeel en informeel, met contacten met de burens en met de buurt;
- **kansen voor het gezin** en een prikkelende omgeving voor de kinderen creëren: deelname aan activiteiten, drempels naar school en obstakels naar hulp wegwerken, noden aanpakken, in een veilige context strategieën leren om situaties zelf aan te pakken,

communicatievaardigheden trainen zodat ze eigen noden kunnen formuleren en actie ondernemen; structurele knelpunten op het vlak van wonen of andere levensdomeinen meenemen in de beleidswerking van Mensen voor Mensen, bijvoorbeeld in overlegmomenten met de stad Aalst.

De partners gebruikten de sociale balans van CEBUD om de impact in kaart te brengen. We zien daar onder andere een (forse) verbetering in de woonsituatie van de kinderen, de huiselijke inrichting, het sociaal netwerk en burenccontact, vrijetijdsbesteding, hulpverleningsnetwerk en vaardigheden.

In de praktijk: (T)huis Gezocht

In Aalst sloegen de vereniging waar armen het woord nemen Mensen voor Mensen en het Sociaal Verhuurkantoor Zuid-Oost-Vlaanderen (ondertussen samengevoegd met drie sociale huisvestingsmaatschappijen tot Woonmaatschappij Dender-Zuid) de handen in elkaar.

Stap één was het vergroten van het aanbod van kwaliteitsvolle en betaalbare woningen in Aalst door woningen van private eigenaars in te huren en ze tegen een sociale huurprijs te verhuren aan kwetsbare eenoudergezinnen. Een prospectieverantwoordelijke van het sociaal verhuurkantoor legde kandidaat-verhuurders de formule uit, gewapend met gedetailleerde rendementsberekeningen. Een communicatieverantwoordelijke probeerde het stigma rond sociale verhuur te doorbreken.

Na toewijzing van een woning ondersteunde de woonbegeleider van het sociaal verhuurkantoor het gezin bij alle papierwerk en bij de praktische aspecten rond de nieuwe woning, samen met de themabegeleider Wonen van Mensen voor Mensen. Mensen voor Mensen was in afwachting van de toewijzing al met het gezin aan de slag gegaan op levensdomeinen waar dat nodig was, zoals opleiding en werk.

De begeleider van Mensen voor Mensen bracht het informele netwerk van het gezin in kaart en hielp hen personen in de eigen omgeving te vinden bij wie ze terecht kunnen. Door bij huisbezoeken aan de ouder de speltheek te introduceren, door vrijetijdsbesteding te organiseren of het gezin uit te nodigen op de speel- en ontmoetingsmomenten van Mensen voor Mensen werden de kinderen geprikkeld en hun ontwikkelingskansen vergroot. Gezinnen die dat wilden, werden ook betrokken bij de basiswerking van Mensen voor Mensen (ontmoetingsmomenten, daguitstap, soepborrels, oudercafé, vrijwilligerswerk). Al deze inspanningen dienden één doel: een stabiele thuis creëren voor het gezin.

Wat zeggen de ouders zelf?

“Met de meubelbon kan ik een bed en een bureautje kopen voor mijn dochter. Dat is nu het belangrijkste. Dat zij een mooie kamer heeft. Dat zij zich thuis voelt. Ze heeft lang genoeg geen thuis gehad.”

“De woning bood stabiliteit, maar dat betekent niet dat je direct sterk genoeg bent. Een dak boven mijn hoofd, verwarming, eten. Maar isolerement doorbreken vraagt echt veel tijd, veel kracht.”

“Ik was zo content. Eindelijk een huis voor mezelf en de kinderen. Die voelden zich direct vrijer. Ik wil het beste voor mijn kinderen, dat ze ook in de toekomst omhoog kunnen gaan en dat ze kunnen genieten van hun leven, dingen kunnen doen die ze willen doen.”

“Een paar maanden later gingen we in groep op uitstap naar Planckendael. Mama ging deze keer alleen mee, samen met dochttertje. Tijdens de heenreis hield ze A. dicht bij haar. Ze was nog wat teruggetrokken, stil, veilig in de eigen bubbel. Aangekomen in het park, zocht A. contact met de andere kindjes, langzaam volgde mama. Tijdens de terugrit speelde A. met de andere kindjes en zat mama een paar stoelen verder tussen de andere ouders. Ze praatte en lachte. Bij afloop gaf ze aan er echt van te hebben genoten.”

Wat maakt dit project vernieuwend?

De grote meerwaarde van deze aanpak was de gezamenlijke intensieve ondersteuning van de alleenstaande ouder en haar gezin door de woonbegeleider van het sociaal verhuurkantoor, én de begeleider van Mensen voor Mensen. Ze stonden de nieuwe huurder bij, elk vanuit hun eigen expertise en invalshoek, en konden zo preventief werken. Hun eerste bezoek was gezamenlijk, nadien kwamen ze apart langs.

De woonbegeleider checkte of de huurder vragen of klachten had. Was de energiefactuur duidelijk? Waren er technische problemen? Waren er vragen over de huursubsidie? Hadden ze tips nodig voor het onderhoud en de schoonmaak van de huurwoning? De begeleider van Mensen voor Mensen kon vanuit haar neutrale positie veiligheid bieden aan het gezin. Door de vertrouwensband die zij opbouwde, konden lastigere vragen naar boven komen, zodat er kort op de bal kon worden gespeeld, bijvoorbeeld bij huurachterstand. Ze kon ook het sociaal verhuurkantoor ontlasten, bijvoorbeeld door overnamedocumenten en nutsvoorzieningen te regelen met het gezin, kleine woonproblemen met hen op te lossen, de ouder te helpen met een traject naar werk of opleiding, de kinderen in te schrijven in sportclub of de stap naar hulpverlening te begeleiden.

De projectpartners waren elkaars spiegel. Ze konden elkaar wijzen op wederzijdse gevoeligheden die ze konden meenemen in hun interne werking. Mensen voor Mensen kon 'tolken', en het sociaal verhuurkantoor meer bewust maken van wat leven in armoede met mensen doet. Als de woonbegeleider bijvoorbeeld vaststelde dat de kleren van het gezin na een maand nog in de verhuisdozen stonden, was dat misschien omdat ze na het vele verhuizen nog niet het vertrouwen hadden dat ze deze keer een echt duurzame plek gevonden hebben.

In gesprek met Lieve DeSmet, Directeur Klanten en Sociaal Beleid Woonmaatschappij Dender-Zuid

Waar staan jullie vandaag met dit traject?

“Door de fusie van het sociaal verhuurkantoor Zuid-Oost-Vlaanderen en drie sociale huisvestingsmaatschappijen tot één woonmaatschappij zijn wij ons nog volop aan het reorganiseren. We zetten momenteel alles in op het patrimoniumbeheer van de huidige en overgedragen woningen, op de bouwprojecten in uitvoering en het leren kennen van alle huurders. Onze doorverhuuractiviteit staat daarom tijdelijk ‘on hold’. Eenoudergezinnen stromen wel nog altijd in onze woningen in, via de reguliere wachtlijst en via de weg van de versnelde toewijzing. We kunnen niet langer met twee – een eigen woon-huurbegeleider en een woonbegeleider van Mensen voor Mensen – bij elke nieuwe huurder langsgaan, maar we blijven naar elkaar doorverwijzen. We hebben ook een wijkwerking samen met buurtwerkers van Mensen voor Mensen, omdat we door de fusie nu een uitgebreider patrimonium hebben. Eén-op-één werken met eigenaars en huurders vraagt veel meer tijd en veel meer aandacht. Deze expertise moeten we inpassen in het grotere geheel van de woonmaatschappij. Maar ik blijf geloven in de kansen van deze formule om snel woningen bij te creëren. Ook de Stad Aalst blijft het doorverhuurmodel ondersteunen. We willen de kennis die we hebben opgebouwd in de samenwerking met Mensen voor Mensen zoveel mogelijk delen.”

Jullie wilden met dit model aantonen hoe andere regio's daar mee aan de slag konden gaan. Welke elementen zijn onmisbaar?

“De samenwerking met een organisatie zoals Mensen voor Mensen, waarmee wij in Aalst het project hebben gedaan. Dat is het hart van zo'n formule. Je moet vanuit de woonmaatschappij heel goed met welzijns- en armoedeorganisaties samenwerken om in te spelen op de lokale noden. Als we private panden inhuren, gaat het snel. Op vijf weken kunnen gezinnen er intrekken. Nieuwe sociale woningen bouwen, daar gaat jaren over. De kandidaten moeten dus klaar zijn, de matching moet snel gebeuren. Deze organisaties kennen de kandidaten, de noden en de lokale werking. Met andere woorden: laat de expertise waar ze is. Wij zorgen voor een kwalitatieve woning en opvolging van de huurdersverplichtingen, armoedeorganisaties zorgen ervoor dat het huis voor die mensen ook een thuis wordt, een netwerk voor het gezin, nieuwe kansen voor de mama, een nieuwe toekomst. Op die manier kunnen we preventief werken aan het behoud van de woning en generatiearmoede aanpakken.”

Welke meerwaarde hebben jullie nog ontdekt in die samenwerking?

“Gezinnen in armoede kunnen ons een spiegel voorhouden. Als er in onze werking dingen zitten die het leven voor hen moeilijk maken, kunnen zij signalen geven, zodat wij ons beleid nog kunnen verbeteren. Dat heeft het project ons wel geleerd, om te luisteren, elkaar beter te begrijpen en die werelden samen te brengen. We hebben gezien hoe belangrijk die stem van mensen in armoede is. Mensen voor Mensen is samen met twee andere armoedeorganisaties en diverse welzijnsorganisaties nu ook vertegenwoordigd in de toewijzingsraad van de woonmaatschappij die het beleid voor sociale verhuur mee vorm geeft. Het werkt wanneer we samen die gezinnen ondersteunen, wanneer er vertrouwen is in een partner die de vertaalslag kan maken, wanneer er zo mogelijkheden gecreëerd worden om preventief te werken op ergernissen en problemen, om te zorgen dat ze die woning ook kunnen behouden. En dat is het geval, want ze zijn er nog allemaal.”

Zelf aan de slag? Enkele tips

Steek je licht op bij woonmaatschappijen die expertise en kennis in huis hebben over deze vorm van sociaal verhuur. Niet elke nieuwe woonmaatschappij is hier voldoende vertrouwd mee.

Zorg dat medewerkers bij de verschillende partners **tijd** hebben om de intensieve begeleiding van de huurders en de prospectie van nieuwe verhuurders tot een goed einde te brengen.

Lokale besturen zijn nauw betrokken bij het beleid van de woonmaatschappijen. Gebruik die rol om deze vorm van verhuur te ondersteunen, bijvoorbeeld door hulp bij de financiering van de woonbegeleider van de armoedeorganisatie, of door bij gemeentelijke initiatieven zoals info-avonden voor huiseigenaars ook de woonmaatschappijen te betrekken om de formule van de sociale verhuur van een privéwoning te stimuleren.

Meer weten?

Woonmaatschappij Dender-Zuid:

<https://www.woonmaatschappijdenderzuid.be/verhuurders>

Mensen voor Mensen:

<https://mensenvoormensen.be/meldpuntwonen>

Neem contact op met Lieve DeSmet bij Woonmaatschappij Dender-Zuid

(lieve.desmet@denderzuid.be)

of met Carline De Clercq bij Mensen voor Mensen

(carline@vierdewereldgroepaalst.be)

KINDERARMOEDEFONDS

Wat doet het Kinderarmoedefonds?

Het Kinderarmoedefonds, beheerd door de Koning Boudewijnstichting, zet zijn schouders onder innovatieve en langlopende projecten die de uitsluiting van kansarme kinderen en hun gezinnen tegengaan en die een meerwaarde of aanvulling bieden op de bestaande **diensten en projecten**. Het fonds wordt beheerd door de Koning Boudewijnstichting.

De focus van deze projecten ligt op gezinnen met **jonge kinderen** (0 – 3 jaar). Zo wil het Kinderarmoedefonds die kinderen al bij de start van hun leven meer mogelijkheden bieden, hun ouders ondersteunen en de uitsluiting van deze gezinnen tegengaan.

www.kinderarmoedefonds.be